

Projekt OP VpK

Terciární vzdělávání
výzkum a vývoj

Vysokoškolské vzdělávání

Miroslav Slowik
Petra Adamczyk

**Metodika výuky
španělského jazyka
na středních školách
z pohledu pedagogické praxe –
náměty
pro začínajícího
učitele**

Tato studijní opora je spolufinancována
Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky

SYNERGIE

Registrační číslo projektu CZ.1.07./2.2.00/07.0355

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**METODIKA VÝUKY ŠPANĚLSKÉHO
JAZYKA NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH Z
POHLEDU PEDAGOGICKÉ PRAXE**
—
NÁMĚTY PRO ZAČÍNÁJÍCÍHO UČITELE

**MIROSLAV SLOWIK
PETRA ADAMCZYK**

SYNERGIE reg.číslo: CZ.1.07/2.2.00/07.0355

OSTRAVA 2009

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Recenzenti: Alexandra Arencibia

Rostislav Fojtík

Jazyková korektura: Lenka Bijoková

Název: Metodika výuky španělského jazyka na středních školách z pohledu pedagogické praxe – náměty pro začínajícího učitele

Autor: Miroslav Slowik, Petra Adamczyk

Vydání: 1. vydání, 2010

Počet stran: 52 stran

Tisk: Ostravská univerzita v Ostravě

Studijní materiál pro distanční kurz: *Přípravný seminář k profesní praxi*

© Miroslav Slowik, Petra Adamczyk

© Ostravská univerzita v Ostravě

ISBN 978-80-7368-723-6

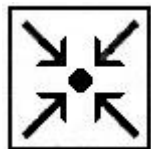
OBSAH:

Úvod.....	6
1 Společný evropský referenční rámec.....	7
1.1 Procvičujte důležité – nepochvičujte zbytečné	10
1.2 Výuková metoda	10
Shrnutí kapitoly	12
2 Problematika sloves SER-ESTAR-HAY	15
2.1 Příslopečné etikety	16
Shrnutí kapitoly	17
3 Minulé časy dokonavé ve španělštině I.....	21
3.1 Préterito perfecto	22
3.2 Préterito indefinido.....	23
3.3 Procvičování.....	24
Shrnutí kapitoly	24
4 Minulé časy ve španělštině II.....	27
4.1 Préterito imperfecto je prostě pohádka.....	27
4.2 Préterito pluscuamperfecto.....	28
4.3 Kombinatorika časů ve cvičení	29
Shrnutí kapitoly	29
5 Subjuntivní strašák	31
5.1 Základní paradigmata	34
Shrnutí kapitoly	37
6 Ambivalentnost.....	39
Shrnutí kapitoly	41
7 Hodnocení písemných prací	43
7.1 Oprava písemné práce	44
7.2 Metody oprav	45
Shrnutí kapitoly	46
8 Školní vzdělávací program	49
Shrnutí kapitoly	51

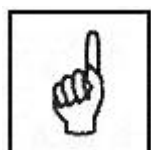
Vysvětlivky k používaným symbolům

Průvodce studiem – vstup autora do textu, specifický způsob, kterým se studentem komunikuje, povzbuzuje jej, doplňuje text o další informace.

Příklad – objasnění nebo konkretizování problematiky na příkladu ze života, z praxe, ze společenské reality apod.

K zapamatování

Shrnutí – shrnutí předcházející látky, shrnutí kapitoly.

Literatura – použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků.

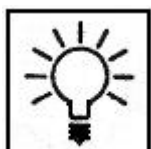
Kontrolní otázky a úkoly – prověřují, do jaké míry studující text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace a zda je dokáže aplikovat při řešení problémů.

Úkoly k textu – je potřeba je splnit neprodleně, neboť pomáhají k dobrému zvládnutí následující látky.

Korespondenční úkoly – při jejich plnění postupuje studující podle pokynů s notnou dávkou vlastní iniciativy. Úkoly se průběžně evidují a hodnotí v průběhu celého kurzu.

Otázky k zamyšlení

Část pro zájemce – přináší látku a úkoly rozšiřující úroveň základního kurzu. Pasáže i úkoly jsou dobrovolné.

Úvod

V tomto učebním materiálu se seznámíte s nejdůležitějšími informacemi teoretického charakteru, které jsou vlastně opakováním problematiky, jež se probírala v didaktice španělského jazyka na katedře romanistiky (KRS/DIDS1, KRS/DIDS2), dále pak si podrobněji probereme jevy, se kterými jsme se společně setkali v průběhu praxí (průběžných či souvislých) na fakultních školách. Teoretická problematika tak bude podstatně rozšířena jednak o otázky, které byly formulovány samotnými studenty v průběhu praxí, a jednak o postřehy oborového didaktika španělštiny a jednotlivých učitelů praktiků, kteří vedli studenty jejich prvními vyučovacími hodinami na střední škole. Věnujte pozornost především praktickým ukázkám modelů, jež navrhnou didaktik společně s cvičným učitelem, jak čelit problémům, se kterými se setkáváme ve školské praxi, případně jak se jim zcela vyhnout. Jedná se mnohdy totiž o klasické chyby začátečníků, jejichž odstranění není vůbec obtížné, i když se to na první pohled může leckterému z Vás jevit právě naopak.

Na závěr jedna velmi důležitá připomínka: uvědomte si, že kvalitním španělštinářem se může stát každý; jedná se pouze o praktickou dovednost, a jako takové se jí dá naučit. A za druhé je třeba podotknout, že to, co se v tomto učebním materiálu nabízí, je jen návrh řešení daných situací, řešení, která se v praxi osvědčila a ze kterých by si měl budoucí učitel vzít příklad. Nicméně právě tento korpus řešených situací se nikdy nesmí stát dogmatem. Učitel jej dále musí rozvíjet způsobem, kdy zapojí všechny své dovednosti a znalosti k tomu, aby vyučovací proces byl ještě ekonomičtější, rychlejší, úspěšnější a hlavně kvalitnější.

Po prostudování textu budete znát:

- základní problémové situace při výuce španělštiny na střední škole,
- řešit je pomocí modelových situací,
- vytvářet ve spolupráci s ostatními vyučujícími školní vzdělávací program.

Získáte:

- praktické dovednosti, jak učit ten či onen jazykově-komunikační jev,
- celou řadu nápadů vzešlých přímo z praxe,
- dojem, že škola není jen učení, ale také hra,
- pocit, že složité může být někdy velmi snadné, a naopak, neocenitelnou zkušenost starších kolegů.

1 Společný evropský referenční rámec

V této kapitole se dozvíte:

- co je SERR,
- jak se v něm vyznat,
- jak si uspořádat práci dle SERR,
- co mi SERR nabízí a nenabízí.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, co je jazyková úroveň, a dle toho rozpoznávat učivo,
- vyřešit problémové situace SERR, které vznikají v českém prostředí,
- hodnotit studenty dle SERR.

Klíčová slova kapitoly: Společný evropský referenční rámec, jazyková úroveň, komunikační dovednosti.

Průvodce studiem

Společný evropský referenční rámec je dokument, který si v české škole jen velmi těžce klestí cestu k tomu, aby byl v celé své míře uplatňován při výuce a především při jejím plánování. Jedná se o dokument, který by měl s velkým očekáváním vyřešit problémy učitelů cizích jazyků. Z praxe však máme dojem, že mnohdy právě tento dokument nesplňuje to, co se od něj očekávalo, a že učitel musí do značné míry řešit jeho nedostatky.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Společný evropský referenční rámec je dokument Evropské unie, který rozděluje komunikační dovednosti studenta do šesti úrovní: A1, A2, B1, B2, C1 a C2. V podstatě se však nejedná o nic nového: úrovně A odpovídají začátečníkům, úrovně B středně pokročilým a úrovně C pokročilým studentům, tedy škále, se kterou jsme se až donedávna setkávali na našich školách. Není třeba se tedy obávat oněch šesti úrovní. V didaktice jsme si podrobně uvedli, jak se jednotlivé úrovně specifikují dle jednotlivých jazykových dovedností. Považujeme za důležité, abyste si ještě jednou připomněli:

A1 – uživatel základů jazyka

Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního charakteru, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí reagovat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit; mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

A2 – uživatel základů jazyka

Rozumí větám, a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí týkají bezprostředně (např. informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích naléhavých potřeb.

B1 – samostatný uživatel

Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné a spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.

B2 – samostatný uživatel

Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskuzí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný hovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné, podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému uvedením výhod a nevýhod různých možností.

C1 – zkušený uživatel

Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze.

C2 – zkušený uživatel

Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.

Z toho vyplývá pro českého učitele jedno jediné: na střední škole se při výuce setkáme s úrovněmi A1, A2, B1 a u velmi dobrých studentů s úrovní B2, kterou garantuje maturitní zkouška tak, jak je koncipována ve své náročnější variantě. Nicméně pracovní materiály, se kterými se setkáváme až doposud v českých školách buď nerespektují jednotlivé úrovně dle SEER, nebo je nerespektují tak, jak bychom potřebovali my v českém prostředí. Tím chceme říci, že ne všem jazykovým jevům je věnována pozornost v dostatečné míře. A je pak na učitelích, jak se s danou problematikou vypořádá.

Proto je nutno si zapamatovat následující:

- učební set, který je pro učitele a studenta pomůckou, je POUZE NÁVODEM;
- učitel sám vypracovává postup studia, na základě předvídatelných charakteristik studijní skupiny;
- učební set není nutno využívat zcela dogmaticky až dopodrobna, je třeba jej vnímat jako nabídku, ze které si učitel na základě své praxe vybírá;
- nejdůležitějším článkem v procesu učení je učitel a žák: to je JEDNOTKA, která je dále nedělitelná. Jedině v dobrém týmu leží

možnost dobrého výsledku.

1.1 Procvičujte důležité – nepochvičujte zbytečné

Překlad již dávno není základní jazykovou dovedností. Ta se procvičovala před dvaceti lety, nicméně na mnohých školách ještě dnes pracují učitelé, kteří bazírují na přesných překladech. Je to metoda, která je sice možná, ale pokud ji nevyvážíme dalšími přístupy a dalšími jazykovými dovednostmi, pak sama o sobě ztrácí smysl. Je totiž z hlediska učebního procesu pro žáky velmi monotónní, a tím pádem nudná. Tomu bychom se měli v každém případě vyhnout, neboť znužený student je student, který nepracuje. Jazykové dovednosti, které se preferují v moderním přístupu v jazykové přípravě, se rozdělují do dvou základních skupin: receptivní a produktivní.

Mezi receptivní patří poslech s porozuměním a čtení s porozuměním; mezi produktivní patří mluvení a psaní. Všechny čtyři složky se neobejdou jedna bez druhé. Především v české škole je nutno podpořit čtení s porozuměním, ve kterém studenti zaostávají i v jejich rodném jazyce. Čtení s porozuměním je nutno věnovat zvýšenou pozornost nad rámec učebních textů, které jsou dostupné v jednotlivých učebnicových setech. Čtení by mělo být součástí každé vyučovací jednotky, na základě čteného textu je možno vystavět celý zbytek vyučovací hodiny prostřednictvím připravených cvičení. Je pravda, že texty nejsou pro učitele dostatečně připraveny a je nutno si je vypracovat v rámci přípravy na vyučování. Čerpejte z jednoduchých knih pro děti, z internetových zdrojů, ale pouze těch, které jsou oficiální. V blogu, chatu či veřejné diskusi se vyskytuje celá řada chyb stylistických a gramatických, které mohou ovlivnit negativně nejen studenty, ale také Vás.

Většina materiálů, které mají doložku MŠMT, rozvíjí všechny čtyři dovednosti a nedávají žádný důraz na překlad, který je součástí jazykových učebnic pro samouky z 80. a 90 let. Takový výukový materiál, jenž akcentuje překlad, berte vždy, prosím, jako doplňující.

1.2 Výuková metoda

Výukové metody již dávno nejsou dogmatem té či oné školy, toho či onoho učitele. Dnes se pracuje velmi často s pojmem „metoda komunikativní“. Nicméně právě tato metoda v sobě skrývá značnou nepřesnost. Mnozí učitelé

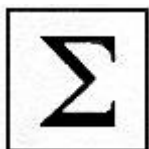
se domnívají, že je zde potlačen fenomén gramatiky ve prospěch mluvení. Jenže to je kámen úrazu, který celý vyučovací proces znesnadňuje. Gramatika jako taková je přítomna vždy, i v mluveném projevu. Můžeme dokonce říci, že existují gramatiky dvě: jedna normativní a druhá kolokviální. A právě ta druhá je navíc ještě o něco složitější, neboť její pravidla nejsou nijak pevně kodifikována v žádné dostupné příručce. Proto je třeba vycházet z gramatického systému normativního, který tu a tam lze obohatit o kolokviální jazykové prostředky. Tyto bychom ale zařadili ne dříve, než v úrovni B2 jako obohacení. Navíc nikdo z našich studentů nemusí vědět, že se tu také jedná o gramatiku. Toto slovo totiž svým praktikantům „zakazujeme používat“, je to zbytečný strašák, který jenom vyvolává tzv. golem efekt. Co se týče metod, užívejte všechny metody, které jste viděli v didaktice:

- metoda přímá – učitel ukazuje, vysvětluje, konstatuje, napíše a jednoznačně dá studentům najevo, že toto je nezbyté, aby se naučili;
- metoda situační – učitel na základě poslechu či videa (nebo také na základě cvičení v učebnici) vysvětluje situace, kde se dané jazykové prostředky mohou, nemohou, musí nebo nesmí používat; učitel musí být v tomto ohledu hercem a všechny možnosti by měl umět předvést v improvizovaném dialogu SÁM NA SEBE;
- metoda audiolingvální – metoda poslechu, kterou neustále nutíme studenty poslouchat jazyk, který se učí; chceme tím říci, že učitel je španělštinář, a musí proto být schopen hovořit španělsky o všem a se všemi, a to i za předpokladu, že ví, že mu studenti nebudou rozumět; nejedná se tu ani tak o to, aby rozuměli, ale aby si na studovaný jazyk zvykli a nevědomky do sebe vstřebávali jeho foneticko-fonologické zvláštnosti;
- metoda komunikativní – komunikace je vedena vždy oboustranně; učitel se obrací na studenty, a ti se obracejí na něho; praktikujeme neustále otázkami a odpověďmi, nejen v prefabrikovaných cvičeních, ale v běžném hovoru.

Část pro zájemce

Podívejte se na stránky Institut Cervantes, www.cervantes.es, kde se dozvíte více o všech metodách a přístupech a kde také naleznete kompletní text Společného evropského referenčního rámce. Vřele doporučuji.

Shrnutí kapitoly

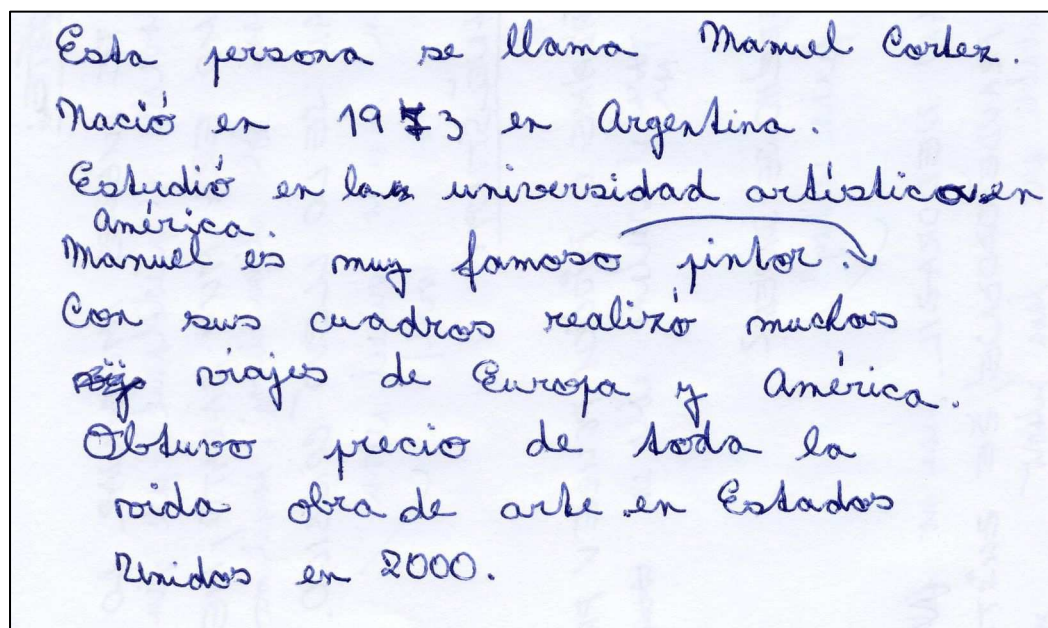
- Společný evropský referenční rámec je pro výuku cizího jazyka v české škole závazný.
- Pracujte pouze s takovými studijními materiály, které jako základ používají právě SERR, a tento materiál obohacujte, vybírejte si z něj jen to, co uznáte pro danou studijní skupinu za vhodné a účelné.
- Užívejte při práci na školním vzdělávacím programu právě terminologii SERR.
- SERR je jen nástavbou systému, který tu již byl. Proto se jej neobávejte.
- Používejte metody, které jsou vlastní moderní době, zastaralé a anachronické přístupy opusťte, i když se Vám zdají být dobré, tradiční, a i když Vás do nich budou starší kolegové nutit. Učitel odpovídá za učební proces, nikoliv ředitel školy ani předseda předmětové komise.

Příklad:

Podívejte se, jak se psaný text studenta může lišit dle úrovně SERR: příklad převzat z Gymnázia Karviná, p. o.

Úroveň A2

Všimněte si rozdílů v písemném projevu. Jsou značné, i když oba studenti byli za svůj úkol hodnoceni výborně dle úrovně, kam jejich jazyková dovednost spadá: oba totiž splňují přesně to, co je v jednotlivých úrovních definováno výše. To znamená, že pokud student splní to, co je předem závazně dáno, musí být hodnocen stupněm výborným.

Úroveň C1

	<p>¿Qué significa el español para mí?</p> <p>A mí me gusta el español muchísimo porque me da una nueva posibilidad de percepción de todo el mundo. Suelo viajar a países donde no se habla español y todavía no he tenido experiencia de hablar o charlar con alguien. Pero durante los vacaciones visité a Sicilia y aquí casi nadie habla inglés. Debido ^{a esto} intenté a hablar español a los italianos y me comprendieron un poco. Después encontré a un amigo ^{español de Venezuela} y continuamos nuestra conversación por medio de las cartas. A mí me gusta mucho. Si alguien sabe hablar una lengua extranjera todo es más fácil. Casi toda mi vida quería estudiar inglés pero cuando empecé aprender español ya no estuve segura. Las clases de español me dan muchísimo más. Tengo una impresión que puedo comunicar y pensar en español más. Cuando tuvimos que elegir segunda idioma dudé entre francés y español pero hoy estoy muy feliz que encontré lengua que me gusta ^{de} y ^{que} no quiero dejar de estudiar.</p>
--	--

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Co je to Společný evropský referenční rámec?
2. Jaké úrovně obsahuje?
3. Proč je nutné jej užívat?
4. Jakou metodu je třeba užívat při výuce?
5. Jaké dovednosti jsou považovány za podstatné?

Úkoly k textu

1. Pokuste se vymyslet písemný úkol pro žáky na úrovni A2 a na úrovni B2. Téma bude stejné. Úkol vypracujte tak, jako byste byli Vaši žáci, tzn. i s patřičnými chybami. Napište jej ale tak, aby se dal vypracovaný úkol ohodnotit stupněm výborným.

Otázky k zamyšlení:

1. Nabízí SERR možnost rozrůznění témat do jednotlivých úrovní?

Citovaná a doporučená literatura

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny I. Ostrava: FF OU, 2006.

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny II. Ostrava: FF OU, 2006.

2 Problematika sloves SER-ESTAR-HAY

V této kapitole se dozvíte:

- jak pracovat s triádou sloves HAY-SER-ESTAR,
- jak vysvětlit rozdíl mezi nimi,
- jak objasnit tento rozdíl studentům,
- jaká cvičení používat.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, v čem spočívá problém ve výuce u sloves SER-ESTAR-HAY,
- objasnit studentům tento rozdíl
- nacvičit ho prostřednictvím didaktického cvičení

Klíčová slova kapitoly: sloveso BÝT – sloveso SER, sloveso ESTAR, sloveso HAY, vlastnost, existence, stav.

Průvodce studiem

Problematika slovesa být je ve španělštině prvním oříškem, se kterým se studenti setkávají. A je to již v raných stádiích výuky, takže tato slovesa mohou být značným demotivačním faktorem. Proto je třeba tato slovesa vysvětlovat ve výuce tak, jako by se nejednalo o žádný problém. Jde jen o to dobře vysvětlit, v čem rozdíl mezi SER – ESTAR – HAY spočívá. Vždyť je to tak jednoduché.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Užívání sloves SER/ESTAR je záležitost lexikální i gramatickou. Pro studenta je zpočátku pochopení základního rozdílu mezi oběma slovesy překážkou, kterou lze odstranit adekvátním výkladem učitele a jeho přístupem k probíranému učivu.

Španělské gramatiky pro cizince prezentují problém jako dichotomii ser – estar, ale při výuce českých žáků vstupuje do problematiky ještě neosobní tvar slovesa HABER, na který se ve valné většině českých gramatik pro středoškoláky zapomíná. Všechna tři slovesa totiž vyjadřují významy českého plnovýznamového nebo sponového slovesa BÝT.

S těmito slovesy je třeba pracovat postupně. Nejprve užíváme na A1 prezentaci slovesa SER, jeho základní užití (určení věci, povolání, původ). Poté přistoupíme k prezentaci slovesa ESTAR a jeho základního užití, zejména při otázce *¿Dónde está?* a odpovědí na ni.

Pracujeme s protikladem *vlastnost – místo*, nikoli se zažitým zaklínadlem *trvalost – přechodnost*, které NEPLATÍ, a přesto se v české škole stalo dogmatem.

Trvalost a přechodnost vlastností je totiž jedna ze záležitostí, které právě při aplikaci toho pravidla vedou studenty ke způsobování častých chyb.

Chápání trvalosti a přechodnosti je záležitostí individuální: porovnejme si tyto příklady:

Es verano.

Je léto.

Mi casa está en la calle Cervantes. Můj dům stojí v Cervantesově ulici.

Zamyslíme-li se, pak v tomto případě by student při aplikaci pravidla *trvalost – přechodnost* musel nutně užití obou sloves obrátit: **Está verano*, **Mi casa es en la calle Cervantes*, neboť uvažování studenta je zřejmé: po létě vždycky přijde podzim, čili to je vlastnost přechodná, a dům stojí na této ulici a vždy tam stát bude, čili jedná se o trvalost.

Tady vidíme, že pravidlo, které se prezentuje v řadě učebnic, je chybné a zavádějící, a to je právě jev, který způsobuje problémy při aplikaci sloves *ser/estar*. Není divu, že ve škole slýcháme často tyto chyby, vždyť samotní učitelé se tohoto nesprávného způsobu distribuce slovesa SER a ESTAR drží v průběhu celé své učitelské kariéry, což považujeme za odsouzeníhodné.

Studentům musíme předložit zcela jiné paradigma, které bude zpočátku také nepřesné, ale pro danou úroveň bude plně dostačující. Jak jsme již uvedli výše, jedná se o protiklad: *vlastnost – místo*, se kterým pracujeme na A1.

Vlastnost – místo je protiklad, který nejprve procvičujeme v rodném jazyce na vysokém počtu větných struktur. Teprve pak je procvičujeme ve španělštině.

2.1 Příslowečné etikety

Velmi často také učitelé způsobují chybu, že se snaží pro užití sloves zavádět etikety v podobě příslovečných určení, zejména výrazu SIEMPRE, který se

„pojí“ se slovesem SER. Jde opět o zavádějící pravidlo, které mate studenty, neboť tento výraz může být doprovázen i slovesem ESTAR.

*Mi madre siempre está trabajando.
Siempre estoy dormido.*

S postupem do vyšších úrovní nabalujeme na daná slovesa další a další problematiku, kterou je třeba neustále opakovat, i když je cílem probírané lekce něco zcela jiného. Není nikdy na škodu sáhnout pro cvičení pro práci s těmito slovesy, neboť jen jejich neustálým opakováním dochází k fixaci daných jevů. Čas od času je třeba zpracovat studentům celé již probírané paradigma, a to v tomto pořadí:

1. užití slovesa SER,
2. užití slovesa ESTAR,
3. užití slovesa SER nebo ESTAR,
4. změny významu (ser/estar listo, ser/estar verde),
5. neutralizace (ser/estar soltero, ser/estar viudo, ser/estar ciego, la paella es/está rica).

Mnohdy slovesa ser/estar vyjadřují na první pohled pro studenta nepodstatný rozdíl ve významu. Postupem času, na úrovních B2, C1, C2 pracujte spíše s cvičeními s mírnými významovými nuancemi: příklad II (viz dále).

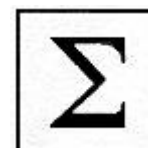
Část pro zájemce

Zaměřte se na problémy, které máte Vy sami s užitím sloves SER – ESTAR (Předpokládám, že HAY již Vám jako učitelům problémy nezpůsobuje). Jak byste vysvětlili rozdíly v jejich užívání? Připravte si tuto problematiku na workshop či seminář a diskutujte o ní se školitelem.

Shrnutí kapitoly

- Slovesa SER – ESTAR – HAY jsou jasně diferencována, a proto jejich užití je jednoznačně dáno.
- Nelze pracovat se zažitou mnemotechnickou pomůckou: trvalost – přechodnost, ale nahradit ji protikladem vlastnost – místo.
- Je třeba užívat také protiklad vlastnost – stav u sloves SER – ESTAR.
- SER – ESTAR – HAY se nejlépe cvičí na modelových větách, které se pak obměňují ve cvičeních. Jedná se o typ jazykového drilu, kdy jedna

struktura je natolik procvičena, že se tzv. „naposlouchá“. Následně nevhodně užitá sloveso je mnohdy již na první poslech agramatické.

Příklad:

I)

Pracujte s otázkami, které budete procvičovat velmi dlouho v prvních lekcích A1. Procvičujte je tak dlouho, dokud je studenti „nenaposlouchají“, tzn. do té doby, až jim „¿Dónde es?, ¿Quién estás?“ nebude znít přinejmenším podezřele.

SER:	ESTAR:
¿Quién es?	¿Cómo está?
¿Qué es?	¿Dónde está?
¿Cómo es?	

Student musí být uvyklý na pravidlo, že pokud se užije v otázce sloveso SER (ESTAR), musí se ho užít i v odpovědi na tuto otázku.

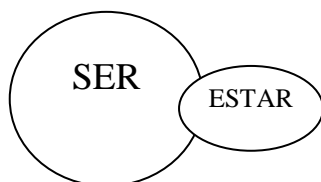
II)

Doplňte slovesa ser nebo estar. Tam, kde je možná dvojitá realizace, uveďte oba a zdůvodněte.

La paella _____ rica.
 Siempre (yo) _____ cansado.
 !(tú) _____ un tonto!
 !Qué tonto _____!
 !No (tú) _____ tan tonto!
 ¿Qué haces? Pero, !qué tonto _____!
 Siempre (él) _____ delcalzo.
 ¿Dónde _____ la conferencia? – En el aula número seis.
 ¿Dónde _____ mi conferencia? – Te la puse en el cajón.
 Este edificio _____ la iglesia.
 La iglesia _____ aquí cerca.

Rada na závěr:

Nakonec prezentujte studentům toto: **Pokud si nebudete jisti, zda užít SER nebo ESTAR, pak zvolte sloveso SER. Jeho užití je frekventovanější, jak graficky znázorňuje následující figura. Nakreslete ji na tabuli:**

Kontrolní otázky a úkoly:

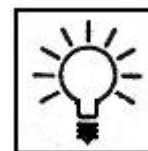
1. V čem spočívá rozdílnost v užití sloves SER a ESTAR?
2. Jakou mnemotechnickou pomůcku nesmíme nikdy užívat?
3. Vysvětlete, jak se dá nahrazovat sloveso HAY.
4. Jak nejlépe procvičit daná slovesa?
5. Proč může být ve vztahu k žákům právě tato kapitola gramatiky nebezpečná?

Úkoly k textu

1. Pokuste se najít na internetu taková cvičení na slovesa SER – ESTAR, která způsobují problémy právě ve své dvojznačnosti řešení.

Otázky k zamyšlení:

1. Na které úrovni bychom seznámili studenty s pravidlem, které situaci zkomoluje tím, že na jeviště vstoupí sloveso SER vyjadřující POLOHU události? Jak se to projeví ve vztahu k dosud naučenému pravidlu, že polohu vyjadřuje pouze sloveso ESTAR?

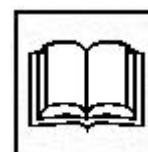
Korespondenční úkoly

1. Vytvořte takové cvičení, kde vstupuje do hry sloveso HAY, neboť právě tomu se zahraniční didaktické příručky věnují jen velmi málo.

Citovaná a doporučená literatura

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny I. Ostrava: FF OU, 2006.

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny II. Ostrava: FF OU, 2006.

3 Minulé časy dokonavé ve španělštině I

V této kapitole se dozvíte:

- jak složité jsou minulé časy pro výuku,
- jak se vyhnout celé řadě problémů,
- jak obejít nerozvinutou kategorii času v češtině,
- jak se vypořádat s problematikou diktovanou RAE,
- jaký typ cvičení se nabízí,
- jak funguje imperfektum (préterito imperfecto de indicativo).

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, v čem spočívá problém při výuce minulých časů ve španělštině,
- distribuovat minulé časy do jednotlivých úrovní,
- správně prezentovat rozdíly mezi slovesnými časy ve vztahu k českému slovesnému systému, zejména k problematice slovesného vidu,
- užívat typy cvičení vhodné pro nácvik minulých časů.

Klíčová slova kapitoly: minulé časy – préterito perfecto – préterito indefinido – préterito imperfecto – préterito pluscuamperfecto.

Průvodce studiem

Když jste začínali se španělštinou, pak jste jistě mnohokrát zoufali nad tím, který čas užít v té či oné větě a jakou formu vlastně ten který čas v dané osobě bude mít. Je pravda, že to je druhý strašák, se kterým se studenti setkají. Nicméně domnívám se, že ten strašák je spíše na straně učitele, který je již předem vyzbrojen obavami z toho, jak vlastně minulé časy bude učit. Není to jednoduchá záležitost, ale má to svá řešení. Navíc se zde dozvíme, čeho se opět vyvarovat, neboť i tady existují mnemotechnické pomůcky, které NEPLATÍ a NEFUNGUJÍ a je třeba je odstranit a nahradit jiným přístupem.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usad'te a nenechte se nikým a ničím rušit.

Minulé časy ve španělštině prezentujeme chronologicky následujícím způsobem ve výuce:

Indicativo:

•	préterito perfecto (A2)	he comido
•	préterito indefinido (A2+)	comí
•	préterito imperfecto (A2)	comía
•	préterito pluscuamperfecto (B1)	había comido

Subjuntivo:

•	préterito perfecto (B1+)	haya comido
•	préterito imperfecto (B2)	comiera
•	préterito pluscuamperfecto (B2+)	hubiera/hubiese comido

3.1 Préterito perfecto

U tohoto času značnou část problémů způsobuje samotná definice českého vidu, která není z hlediska přístupu ukončenosti/neukončenosti děje v češtině dokonalá (srov.: *Pět let jsem studoval v Madridu.* x *Dorazil jsem v šest hodin.*). Musíme si uvědomit, že oběma českým větám odpovídá ve španělštině slovesný čas dokonavý. To znamená, že ve španělštině jsou veškeré děje UKONČENÉ a UZAVŘENÉ hodnoceny jako PERFEKTNÍ. Do časů PERFEKTNÍCH patří všechny ty, které nejsou IMPERFEKTNÍ. Tady si musíme pomoci jedině takto, neboť terminologie nám v tomto ohledu v žádném případě nepomůže.

Préterito perfecto je čas, který má při výuce své výhody:

1. fixace tvarů participia,
2. výrazná frekvence užití (pro přítomnost, aktuálnost, minulost),
3. pravidelnost tvarů (nevelké množství frekventovaných nepravidelných participií),
4. identifikace na časové ose prostřednictvím etiket příslovečných určení vyjadřujících vztah k přítomnosti (viz později) na úrovních A2,
5. neocenitelná pomůcka při prezentaci času préterito perfecto de subjuntivo.

Zaměříme se na to, že příslovečné etikety jsou sice na začátku praktické, ale nejsou závazné. Préterito perfecto vyjadřuje časový úsek, v němž se děj odehrál a v němž také skončil. Nicméně samotný časový úsek ještě stále trvá. To znamená, že ve větě „*Esta mañana he comido una manzana*“ mluvčí vyjadřuje úsek, který probíhá od rána až do nynějška. To znamená, že ráno pro něj ještě stále trvá. Tento čas prostě a jednoduše přibližuje minulé děje do přítomnosti. Naopak „*Esta mañana comí una manzana*“ je také možno říci, a tady préterito indefinido jednoznačně vyjadřuje děj, který pro nás skončil a od kterého se již chceme distancovat a není pro nás důležitý. Takto to musíme vysvětlit studentům poté, co procvičíme jednotlivé příslovečné etikety. Tím jim naučený systém poněkud nabouráme, ale to je právě ono: systém musí být nabouraný, aby vypadal přirozeně. Nechte tedy studenty volně pracovat s minulými perfektními časy, dokonce bychom je nechali při redakci pracovat s oběma časy, pokud je to funkční a komunikativní. Někdy ovšem striktně vydejte pokyn, aby bylo užito perfekta nebo pouze indefinita.

3.2 Préterito indefinido

Jak jsme již uvedli v předcházející podkapitole, préterito indefinido je čas, který vyjadřuje uzavřené a ukončené děje, jejichž dopad do přítomnosti je nulový. Při výuce vykazuje tento čas některé nevýhody:

1. složitost morfologického systému, zejména u nepravidelných sloves, která jsou nejfrekventovanější v úzu,
2. nesoulad s českým dokonavým videm (*Studoval jsem v Madridu čtyři roky* – NED., srov.: *Estudié en Madrid cuatro años* – INDEF.),

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že užití préterita perfekta nebo indefinita je problematické z hlediska vidové platnosti českého slovesa. Navíc se u indefinita objevuje obrovský morfologický problém, se kterým se studenti střetávají po celou dobu studia i následně v praxi. Morfologii cvičíme pomalu, s rozumem, věnujeme jí podstatnou část vyučovací hodiny, procvičujeme nejdříve písmem (fixace písmem je u indefinita velmi důležitá), pak ústně. Nepostupujeme dále, dokud se neukotví základní časovací nepravidelnosti.

3.3 Procvičování

Minulé časy nejčastěji procvičujeme v doplňovacích cvičeních, která jsou velmi produktivní a efektivní. Jen je třeba zajistit, aby pro daná cvičení byla jen jediná možnost řešení. Často se totiž stává, že řešení je ambivalentní, a tím dochází k tomu, že cvičení svůj účel neplní (viz následující ukázkový příklad). Procvičujte minulé časy na písemném projevu: v tzv. malých či velkých biografiích, což jsou dvě období osvojování španělštiny ve vztahu k temporalitě španělského slovesa. Podrobněji jsme o ní hovořili v didaktice.

Část pro zájemce

Zamysleme se nad tím, zda je nutné vyžadovat hyperkorektní užívání příslovečných etiket a s nimi spojený slovesný čas. Přece záleží na samotném studentovi, chápe-li minulost jako takovou nebo jako aktualizovanou, se vztahem k přítomnosti.

Shrnutí kapitoly

- Préterito perfecto a préterito indefinido mají k sobě velmi blízko, neboť se mohou pojit se shodnými příslovečnými etiketami.
- Užívání příslovečných etiket je tedy jen orientační.
- Rozdíl spočívá v aktuálnosti a neaktuálnosti děje.
- Zakazujeme užívání protikladu: děj skončil – děj ještě probíhá. Ta je naprosto mylná, neboť oba děje jsou dokonavé a vyjadřují děje ukončené.
- Procvičujte na doplňovacích cvičeních i na psaném projevu v malých či velkých biografiích.
- Pečlivost věnujte morfologii, ta je sice složitá a vyžaduje čas, ale neustálým procvičováním se i morfologie dá „naposlouchat“.

Příklad:

I)

Porovnejte užití préterita perfekta a préterita indefinida v následujících větách.

*Ayer llegó el presidente.
Ayer ha llegado el presidente.*

*Vчера přijel prezident.
Vчера přijel prezident (a ještě tu stále je).*

Esta mañana llegó el presidente. Dnes ráno přijel prezident (a jeho návštěva už skončila).

Esta mañana ha llegado el presidente. Dnes ráno přijel prezident (a ještě tu stále je).

II)

Podívejte se, jak může vypadat špatně zvolené cvičení: užití slovesa ser – estar tu nezáleží na ničem jiném, než na kontextu, který chybí.

Doplňte adekvátní tvary sloves v minulém čase.

Quando (VIVIR) _____ en Málaga (SER) _____ mucho más felices.

Antonio _____ tranquilamente sentado en el sofá.

Quando César (LLEGAR) _____ a Francia (VER) _____ que el paisaje (SER) _____ diferente.

No pude verla bien, pero creo que (SER) _____ ella.

Kromě druhé věty mají ostatní dvojí nebo vyšší možnost řešení. Takové cvičení si můžeme dovolit prezentovat studentům až na vyšších referenčních úrovních (B2, C1, C2), kdy jsou schopni pracovat s významovými rozdíly, které jsou pro českého mluvčího jen velmi obtížně rozpoznatelné.

Totíž slovesný čas není vždy záležitostí morfologickou, nýbrž často též kontextovou:

Ayer fui al bautizo del niño.

No era normal (el niño).

No fue normal (el bautizo).

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Jak se od sebe odlišují préterito perfecto a préterito indefinido?
2. V čem spočívají nevýhody toho kterého času?
3. Jak se vypořádat s příslovečnými etiketami?

Otázky k zamyšlení:

1. Jak do celé problematiky vstupuje imperfecto a pluscuamperfecto?

Konzultujte prosím Didaktiku I a II.

Korespondenční úkoly

1. Vyhledejte takové cvičení v učebnici, které je z hlediska protikladu préterito perfecto a préterito indefinido nevhodné, a které je postaveno na základě příslovečných etiket.

Citovaná a doporučená literatura

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny I. Ostrava: FF OU, 2006.

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny II. Ostrava: FF OU, 2006.

4 Minulé časy ve španělštině II

V této kapitole se dozvíte:

- jak si poradit s imperfectem a pluscuamperfectem,
- v čem spočívá hlavní užití imperfecta,
- jak ho studenty naučit ve vztahu k ostatním minulým časům.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, jak se vyučuje imperfecto,
- umět vytvářet cvičení na jeho užití,
- vysvětlit studentům pluscuamperfecto.

Klíčová slova kapitoly: préterito imperfecto – préterito pluscuamperfecto – děj – okolnost.

Průvodce studiem

Préterito imperfecto se zdá být jednoduchým minulým časem z hlediska morfologického, nicméně jeho užití není tak snadné, jak by se mohlo na první pohled zdát. Nikdy se totiž v učebnicích nepracuje s jednoduchou mnemotechnickou pomůckou „okolnosti“ či „popisu“ a neužívá se vyprávěcí postup „pohádky“ pro zvládnutí tohoto času.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

4.1 Préterito imperfecto je prostě pohádka

Na rozdíl od velkého počtu učebnic doporučujeme probírání tohoto času až jako třetího v pořadí všech minulých časů v indikativu. Préterito imperfecto je sice z morfologického hlediska slovesný čas, ale z hlediska významového nevyjadřuje děj (až na posun v souslednosti časové, ale tu teď necháme stranou). Takto je to třeba sdělovat studentům a říci jim, že imperfektum je jakýsi oblak, který se vznáší nad všemi ostatními minulými časy a vyjadřuje okolnosti toho, co se odehrává na časové ose. Nejtypičtějším cvičením, které

použijeme na počátku ihned po vysvětlení morfologické charakteristiky tohoto času, je text s porozuměním – **POHÁDKA**.

Chceme po studentech, aby podtrhávali v textu ty přísudky, které souvisejí s aktivitou protagonistů příběhu. Zbytek sloves zůstane neoznačen. Pak srovnáváme označená a neoznačená slovesa a zjišťujeme, jaký slovesný čas byl užit. Je třeba ovšem vybrat vhodný text, kde se neobjevují žádné výjimky:

...llegó la madrina que era muy mala y que vivía en el pueblo y la cenicienta se fue de la gala que se estaba terminando...

Kdyby měli studenti převyprávět děj, který se odehrál, jistě by se soustředili jen na podtržené děje: *llegó la madrina y la Cenicienta se fue*.

Ostatní slovesně vyjádřené jevy jsou **okolnosti**, které doprovázejí hlavní fabuli a nejsou pro ni důležité. To znamená, že studenty připravíme na to, že **základní fabule** probíhá v préteritu indefinidu (popř. préteritu perfectu) a že okolnosti jsou vyjadřovány prostřednictvím **imperfekta**. Imperfektum je **horizontální** a indefinido (perfecto) je **vertikální**:

<i>llegó la madrina</i>	/
<i>que era muy mala</i>	---
<i>y que vivía en el pueblo</i>	---
<i>y la cenicienta se fue</i>	/
<i>que se estaba terminando</i>	---

Pomůcka:

To, co vyjadřuje indefinido, je důležité a nemohu to z fabule vypustit, jinak by ztrácela smysl. Ostatní jsou doplňkové informace vyjádřené imperfectem, které mohu vypustit, a základní fabule zůstane neporušena. Jedná se především o popisy věcí a osob, které jsou nositeli děje.

4.2 Préterito pluscuamperfecto

Jedná se o čas, který sice v češtině nemá žádný ekvivalent, i když v literárním jazyce se ještě české antepreteritum vyskytuje (*Když jsem vstoupil do dveří, Petr už byl odešel*). Z didaktického hlediska se nejedná o problematickou záležitost, neboť studenti na základě nákresů na časovou osu snadno rozpoznají jeho užití. A to ve dvou případech:

1. při vyjadřování předminulosti (tzn., vyjadřuje děj, který se stal před jiným dějem minulým),
2. při vyjadřování minulosti při uplatnění pravidel souslednosti časové.

Z morfologického hlediska se nejedná o složité tvoření, neboť složené slovesné tvary jsou již studentům známy z dřívějších.

4.3 Kombinatorika časů ve cvičení

Doporučení pro dvojice časů, které lze spojovat v doplňovacím cvičení:

1. préterito perfecto/préterito simple (výhoda pro cvičení na minulost se vztahem nebo bez vztahu k přítomnosti),
2. préterito indefinido/préterito pluscuamperfecto (můžeme pracovat s tzv. „anterioridad“),
3. préterito perfecto/préterito pluscuamperfecto (můžeme pracovat s tzv. předpřítomností a předminulostí).

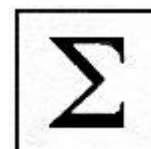
Část pro zájemce

Zkuste si sami vzít jakoukoli španělskou pohádku či povídku a vypustit všechna imperfecta ve větách hlavních. Zjistíte, že Vám skutečně zůstane hlavní dějová linie neporušena. Tím pádem můžeme říci, že imperfektum v hlavní větě (nehovoříme-li o souslednosti) je čas doplňkových informací: popisuje osoby, zvířata a věci, charakterizuje počasí, časové okolnosti atd.

Shrnutí kapitoly

- Préterito imperfecto je třeba učit na základě již prostudovaných dvou minulých časů: préterita perfecta a préterita indefinida.
- Je třeba jej chápat jako čas doplňkových informací.
- Není možno charakterizovat imperfecto tak, že jsou to všechny děje, které probíhaly delší dobu: toto pravidlo NEPLATÍ. Nejedná se totiž mnohdy o děje, ale o okolnosti, a ty, jak víme, nemohou probíhat, ty prostě JSOU.
- Speciální způsob vyjadřování děje je iterativnost, tzv. opakovanost v minulosti (chodíval jsem). Opakovací slovesa procvičujeme až poté, co si studenti ujasní vyjadřování okolností. V opačném případě bychom vnesli do systému chaos a měli bychom co napravovat.

- **Příklad:**

Pro nácvik imperfecta je vhodné cvičení, kde srovnáváme přítomnost a minulost.

Učitel:

Hoy día se utilizan los carros?

Student:

No, hoy día se utilizan los coches.

nebo

Antes se utilizaban los carros, hoy se utilizan los coches.

Antes no se utilizaban los ordenadores, hoy sí se utilizan.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Na jakém slohovém postupu a úvaru se nejlépe procvičuje imperfecto?
V čem tkví jeho užití?
2. Jaká je jeho schopnost vyjadřovat děje, které probíhaly?
3. Vyjadřuje také něco jiného než pouze okolnosti?

Otázky k zamyšlení:

1. Představte si, jak může tento systém, který zavedeme ve třídě, narušit v úrovni B2 gramatický systém souslednosti časové. Zamyslete se, jak byste tento problém řešili. Můžete použít kapitolu o souslednosti v Didaktice I.

Citovaná a doporučená literatura

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny I. Ostrava: FF OU, 2006.

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny II. Ostrava: FF OU, 2006.

5 Subjuntivní strašák

V této kapitole se dozvíte:

- jak zbytečný strašák je subjuntiv,
- jak se vyrovnat s jevem, který v češtině nemá ekvivalent,
- jak postupovat při jeho prezentaci.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, v čem spočívá problém subjuntivu v hodinách španělštiny,
- objasnit studentům, že subjuntiv je výrazně snažší než indikativ,
- charakterizovat jednotlivé časy a jejich místo v rámci jednotlivých stupňů dle SERR,
- umět používat různé typy schémat, které výrazně pomohou zpřehlednit systém modality španělského slovesa.

Klíčová slova kapitoly: subjuntiv – spojovací způsob.

Průvodce studiem

Subjuntiv není snadný, ale není o nic složitější než indikativ, a ten jsme přece zvládli. Jedná se o jev, ze kterého mají strach především učitelé. Buď to pramení z jejich vědomé nevědomosti, nebo se obávají toho, že jejich výklad studenti nepochopí. Při prezentaci subjuntivu se opíráme o didaktický materiál – učebnici, a pokud je dobře zpracována, jako např. řady NUEVO VEN, Planeta, Español sin Fronteras, Prisma ad., pak bychom měli předejít problémům. Nabízíme Vám tu několik dobrých rad.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit. A dejte si třeba čokoládu! U subjuntivu si to určitě zasloužíte.

Subjuntiv je považován za nejsložitější součást španělského gramatického systému z pohledu českého mluvčího. Je třeba říci, a to Vás možná bude šokovat, že subjuntiv je daleko jednodušší než indikativ. Vždy, když si budeme jisti tím, jaké funkce má indikativ a jaké jsou jeho tvary, pak by subjuntiv

neměl způsobovat problémy. Je totiž třeba vycházet z indikativu a jeho naprostého zvládnutí, abychom mohli vstoupit do subjuntivní roviny, která má s rovinou indikativní velmi úzkou spojitost. Subjuntiv a indikativ jsou dva rozdílné světy, které ovšem mají stejné významy. To, co se mění, je kontext.

VENIR mañana a las cinco (jeden význam)

Dice que vendrá mañana a las cinco. (v prvním kontextu)

No creo que venga mañana a las cinco. (v druhém kontextu)

A my se musíme naučit pracovat s tímto kontextem, který užití subjuntivu ovlivňuje. Vždycky ho takto prezentujte studentům: indikativ ve srovnání se subjuntivem. V češtině totiž nalezneme také formální rozdíly: *Říká, že přijde... x Nemyslím, že by přišel...* Jedná se tedy zpočátku o záležitost kontextovou (tedy rozpoznat vhodný/nehodný kontext), ovšem později na C1, C2 by již studenti měli být schopni pracovat se subjuntivem intuitivně, ovšem pouze ti, u kterých je vyvinut jazykový cit nebo mluvní praxe.

Postup ve výuce

Se subjuntivem se setkají studenti na vyšších jazykových úrovních, počínaje B1. U začátečníků se sice se subjuntivem pracuje, ale studenti nemají ponětí o jeho existenci, využíváme jen jeho tvarů pro vyjadřování jiných slovesných způsobů (imperativ). Takto je rozdělena prezentace subjuntivu dle jazykových učebnic:

A1:

1. rozkazovací způsob kladný:

!Venga Ud!

B1:

2. rozkazovací způsob záporný:

!No me digas!

3. první zmínka o presente de subjuntivo a jeho morfologické charakteristice:

a) užití v hlavních větách zvolacích:

!Viva España!

!Que no llueve mañana!

- b) užití ve vedlejších větách podmětných a předmětných s českou spojkou aby:

Quiero que le escribas.

Hace falta que compremos el pan.

- c) užití ve větách vedlejších po výrazech vyžadujících subjuntiv:

Tengo miedo de que haga una tontería.

Siento que estés enfermo.

No creo que sea tan grave.

- d) vedlejší věty s českým „až“:

Te llamo cuando llegue a casa.

4. prezentace préterito perfecto de subjuntivo:

vycházíme z užití préterito perfecto de indicativo:

- a) užití v hlavních větách:

Ojalá haya aprobado el examen.

- b) užití ve vedlejších větách:

vycházíme z presenta a préterita perfecta:

Tengo problemas.

Siento que tengas problemas.

He tenido problemas.

Siento que hayas tenido problemas.

B2:

5. prezentace préterito imperfekto de subjutivo a jeho morfologická charakteristika:

- a) užití v hlavních větách: vycházíme z indefinida:

Aprobó el examen.

!Ojalá aprobase el examen!

- b) užití ve vedlejších větách: vycházíme z presenta:

Tengo problemas.

Sentí que tuvieras problemas.

- c) užití ve vedlejších větách: vycházíme z indefinida:

Llegó a tiempo.

No creí que hubiera llegado a tiempo.

6. prezentace prétérito pluscuamperfecto de subjuntivo a jeho morfologická charakteristika:

a) užití ve vedlejších větách: vycházíme z indefinida:

Tuvieron un accidente.

Tenía miedo de que hubieran tenido un accidente.

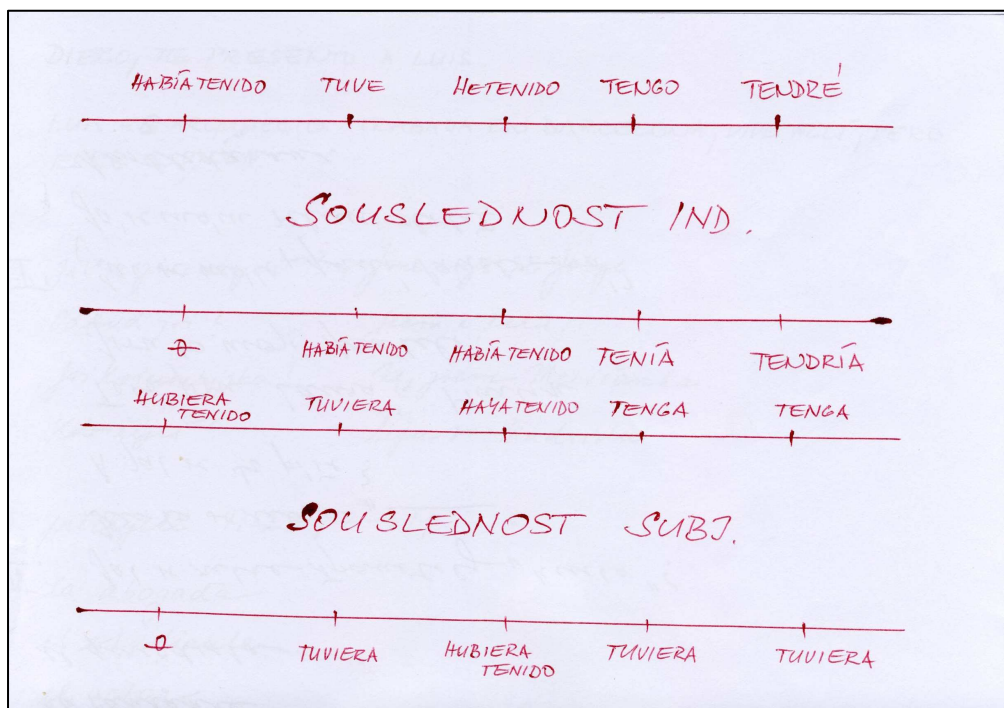
7. užití v podmínkových souvětích

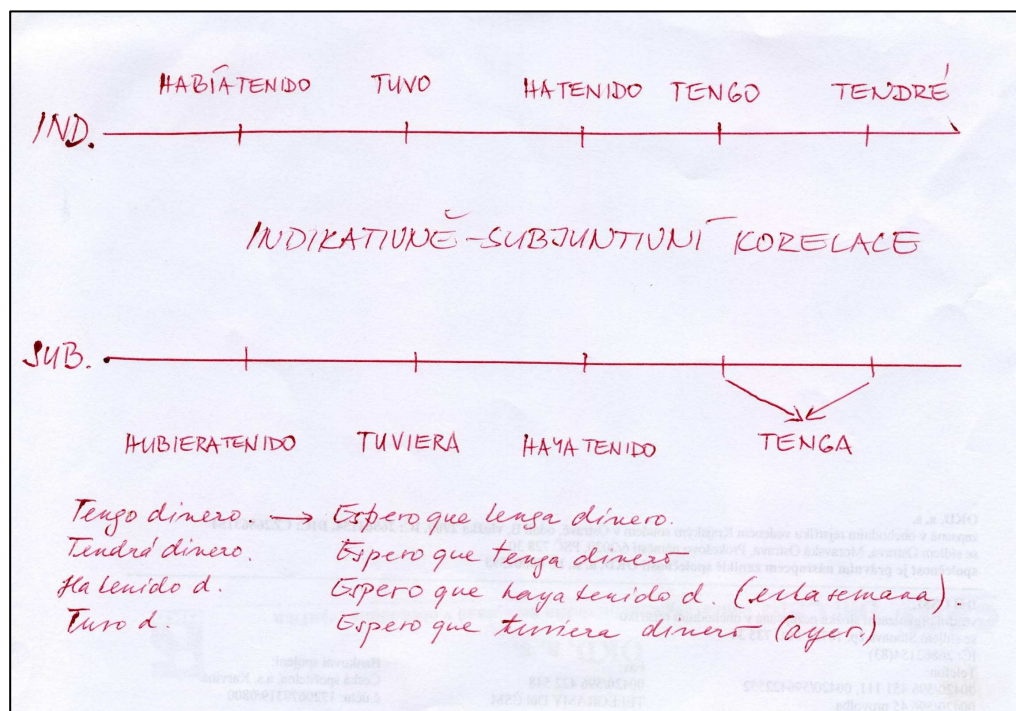
8. užití v přípustkových souvětích

9. další užití

5.1 Základní paradigmata

Na závěr B2 pracujeme s indikativně-subjuntivní korelací a prezentujeme studentům grafy:

Paradigma užití subjuntivu v hlavních a vedlejších větách po výrazech, které subjuntiv vyžadují, je do značné míry záležitost studentovy píle a pozornosti.

Je nutno se ponořit do logiky:

TO, CO JEŠTĚ NEBYLO, SE VYJADŘUJE SUBJUNTIVEM.

TO, CO SE ASI NESTANE, SE VYJADŘUJE SUBJUNTIVEM.

TO, CO SE STÁT NEMŮŽE, SE VYJADŘUJE SUBJUNTIVEM.

Robaron el banco sin que nadie se enterara. = Nadie se enteró. (děj „enterarse“ neexistuje/neexistoval).

Te compraré la muñeca con tal de que te portes bien. („portarse bien“ ještě se to nestalo).

Můžeme také vycházet z toho, že pokud se objeví ve vedlejší větě tzv. **nulový antecedent** (nadie, nunca, ninguno, nada), jev ve vedlejší větě automaticky nemůže existovat, a proto dochází k užití subjuntivu:

Aquí no hay nadie que sepa hablar ruso.

En las tienda no había nada que me gustara.

Tenemos una casa que tiene tres dormitorios.

Buscamos una casa que tenga tres dormitorios.

Dalšími jevy, které vybočují z paradigmatu, jsou změny větné modality. Větná modalita určuje užití subjuntivu nebo indikativu. Takové jevy bychom měli prezentovat nejdříve na úrovni B2 a fixovat teprve v úrovni C1:

Insisto en que hoy hace mucho calor.
oznamovací modalita vedlejší věty

Insisto en que vengas con nosotros.
rozkazovací modalita vedlejší věty

No creo que tengas razón.
negace oznámení

No creas que tienes razón.
oznamovací modalita vedlejší věty

¿No crees que tienes razón?
oznamovací modalita vedlejší věty

Jak tedy procvičovat subjuntiv?

- v průběhu celého studia neustále opakujte formy a významy jednotlivých subjuntivních tvarů, spojte poznatky do souborných tabulek a přehledů, které budou mít studenti neustále k dispozici,
- pracuje s doplňovacími cvičeními,
- analyzujte užívání subjuntivu v textech pro čtení s porozuměním,
- detekujte subjuntivy v poslechu a analyzujte jejich užití,
- vytvářejte české ekvivalenty k překladu (překlad je vhodným prostředkem pro zachycení významu subjuntivu),
- uvědomte si, kde v češtině užíváme kondicionál a kde jej nahrazujeme jiným slovesným tvarem.

TAM, KDE JE VE VEDLEJŠÍ VĚTĚ V ČEŠTINĚ MOŽNÝ KONDICIONÁL, PAK MUSÍM MÍT OČI NA STOPKÁCH A PŘEMÝŠLET O TOM, JAK BUDE VYPADAT SLOVESNÝ TVAR VE ŠPANĚLSKÉ VEDLEJŠÍ VĚTĚ.

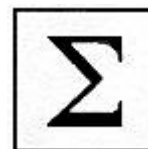

Část pro zájemce

Podívejte se do učebnice GARCÍA SANTOS J. F. *Sintaxis del Español: Nivel de Perfeccionamiento*, abyste si Vy jako učitelé byli jisti, kde se subjuntiv užívá a kdy ne. Jde totiž o to, aby to věděl samotný učitel. Když si je učitel sám sebou jist, pak se problematika subjuntivu prakticky vytrácí.

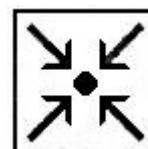
Shrnutí kapitoly

- Pracujeme s korelacemi s indikativem.
- Začínáme od nejjednodušších tvarů, aniž bychom studenty seznamovali s tím, že se tu jedná o subjuntiv.
- Nevyjadřujeme se o subjuntivu jako o něčem hrozivém.
- Pojmeme subjuntiv ve výuce jako hru na subjektivnost – objektivnost.
- Seznamte se s užitím subjuntivu podrobně Vy, ne vaši studenti.

Příklad:

Podívejte se, jak je zpracována písemná práce (můžeme ji chápat i jako typ cvičení v hodině): užití subjuntivu je tu komplexní, navíc nikdy nedopustíte, aby se cvičení „točila“ jen okolo subjuntivu. Prokládejte jej i jinými jevy.

ORACIONES CONDICIONALES

1. IRÍA AL CINE PERO NO PUEDO.
SI PUDIERA IRÍA AL CINE.
2. ME LEVANTARÍA PRONTO PERO FALLO EL DESPERTADOR.
—
3. ¿ME ABRES AA OFICINA EL SABADO? ES QUE QUIERO TERMINAR UN INFORME.
—

DOPLNĚ SPOJKU :

COMO - EN EL CASO DE QUE - SI - A MENOS QUE

1. _____ TENGAS TIEMPO, ME LLAMAS.
2. _____ NO LO HAGAS COMO YO TE DIGO, LO HARÁ'S OTRA VEZ.
3. _____ HUBIERA ESTUDIADO MAF'S, AHORA ME HARÍA PROFESOR.
4. SACAS BUENAS NOTAS _____ TE PREPARES BIEN.

DOPLNĚ SLOVESNÝ TVAR :

_____ BASTANTE DINERO, ME COMPRARÍA UN COCHE.
NO SE SI JULIO _____ MAÑANA.

PRELOZ :

KDYBYCHOM UŽÍVALI TOHOTO PŘÍSTROJE, UDĚLALI BYCHOMI VÍCE PRÁCE.
KDYŽ BUDE PĚKNÉ POČASÍ, POJEDEME NA HORY.

JAK CHÁPEŠ ROZDÍL MEZI ^{TVARŮ} ~~SLOVEM~~ "COMO" ?

COMO ME LO DICES OTRA VEZ, ME ABURRO.
COMO ME LO DICAS OTRA VEZ, ME VOY.
COMO MUCHA FRUTA.
YO NO TRABAJAO COMO TÚ.
COMPRÉ TANTO LOS QUESOS DUROS COMO LOS BLANDOS.
¿ME PUEDO SENTAR? — CLARO, COMO NO.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. K čemu vždy vztahujeme subjuntiv jako slovesný způsob?
2. Jaké čtyři subjuntivní tvary známe?
3. Co vyjadřují?
4. V čem spočívá hlavní problém u subjuntivu v české škole?

Úkoly k textu

1. Pokuste se vytvořit takový graf na korelaci indikativu a subjuntivu, který byste mohli prezentovat ve škole na úrovni B1. Vycházejte z vlastní zkušenosti. Příklad uvedený v textu kapitoly necht' Vám slouží jako vodítko.

Otázky k zamyšlení:

1. Myslíte si, že se dá subjuntivu ve španělštině zcela vyhnout? Máme jazykové prostředky, které lze uplatnit tak, abychom subjuntiv nemuseli používat? To je otázka, co? No budete muset zabrouzdat trochu do znalostí syntaxe a taky proberte poznámky z morfologie.

Korespondenční úkoly

1. Vytvořte souhrn všech typů jazykových struktur, které jsou potřebné pro běžnou komunikaci na úrovních B1 – B2, a kde se vyžaduje znalost subjuntivu. Zapomeňte na nesmyslné případy subjuntivu futura a podobných tvarů, které už ani rodilý mluvčí vůbec nezná. Spíše se zaměřte na opravdu praktické struktury, které se užívají běžně v kontaktu s cizinci.

Citovaná a doporučená literatura

GARCÍA SANTOS J. F. *Sintaxis del Español: Nivel de Perfeccionamiento*. Salamanca: Santillana, 2005.

6 Ambivalentnost

V této kapitole se dozvíte:

- že některá cvičení nabízená učebnicemi a cvičnými sešity nejsou jednoznačná,
- že výsledky v klíči nejsou závazné,
- že španělština je jazyk volnosti, nikoli jazykem striktních jednoznačností.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- řešit se žáky cvičení tak, jak to vyhovuje Vám, nikoliv autorům učebnice,
- objasnit, v čem spočívá mnohost řešení,
- chápat bohatost španělského gramatického systému jako výhodu, která nabízí možnosti.

Klíčová slova kapitoly: cvičení, jednoznačnost, nejednoznačnost, řešení.

Průvodce studiem

V této kapitole se pouze pozastavíme nad tím, že mnohé řady jazykových učebnic nabízejí řešení v klíči tak, jak to vyžaduje spisovná norma španělštiny diktovaná Real Academia Española. Nicméně tato spisovná jazyková vrstva není závazná v mluvě, a proto jako úspěšné řešení úloh mohou sloužit i jiné jazykové prostředky. Záleží na šikovnosti učitele, který je schopen takovou dvojakost řešení rozpoznat a určit, zda je správná. Chce to již určitou odbornost a delší praxi a postupem času to lze natrénovat.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usad'te a nenechte se nikým a ničím rušit.

Co se týče jednoznačnosti, musí si učitel při tvorbě materiálů být opravdu jist tím, že např. cvičení, která prezentuje, mají pouze jedno jediné řešení. Vyskytuje se totiž celá řada kurzů španělštiny se cvičeními, jejichž řešení je ambivalentní:

V následujících případech lze doplňovací cvičení řešit různě. Jedná se o věty vytržené z kontextu, což považujeme za největší problém tzv. samostatných

vět. Doporučujeme vždy pracovat s uceleným textem – již jsme o něm hovořili výše v kapitole, kde jsme preferovali vyšší míru procvičování dovednosti čtení s porozuměním; právě čtení, a tím pádem existence kontextu, je pro řešení mnohých cvičení jednou z nejdůležitějších pomůcek. Dokonce si myslíme, že by některé problémy ve španělštině nevznikaly, kdyby byla tato cvičení adekvátně prezentována.

Minulé časy:

Cuando (vivir) _____ en Málaga (ser) _____ mucho más felices.

Cuando César (llegar) _____ a Francia (ver) _____ que el paisaje (ser) _____ diferente.

No pude verla bien, pero creo que (ser) _____ ella.

Naproti tomu zcela jasné jsou případy:

Antonio (leer) _____ tranquilamente sentado en el sofá.

Ser/Estar:

Esta paella _____ riquísima.

_____ realmente feliz.

Ayer vi al novio de Eva. _____ muy calvo.

Indicativo/Subjuntivo:

Tengo mucho que estudiar, pero bueno... Quizá (ir) _____ con vosotros al cine.

Aunque no les (gustar) _____ el mar, han decidido ir de vacaciones a Canarias.

Yo no vi que el vaso (estar) _____ al borde de la mesa y lo tiré.

Por/para:

He comprado esto _____ ti.

El tren está _____ salir.

Las mujeres del siglo XIX lucharon _____ conseguir sus derechos.

Preposiciones:

_____ Santiago suelen madurar las primeras uvas.

Příklad:

Porovnejte dva mikrodialogy, které mají stejnou výpovědní hodnotu z hlediska gramatického. Oba jsou správné, jen jeden z nich je však přirozený:

I

¿Cómo te llamas?

Me llamo María.

¿Qué hora es?

Las siete y cuarto.

II.

¿Cómo te llamas?

María

¿Qué hora es?

Son las siete y cuarto.

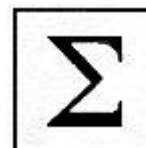
¿Está Amalia? No. Se fue hace media hora.	¿Está Amalia? No. Se ha ido hace media hora.
--	---

Podobně můžeme postupovat i při samostaných výpovědích: tady Vám nabízíme tři možnosti. Vyberte tu, která je gramaticky správná, zdůvodněte, zdali je možné v hovoru zaslechnout i další varianty:

<p>1. Esta tarde voy a la piscina. 2. Esta tarde voy a ir a la piscina. 3. Esta tarde iré a la piscina.</p> <p>1. Pasado mañana voy a la piscina. 2. Pasado mañana voy a ir a la piscina. 3. Pasado mañana iré a la piscina.</p> <p>¿Has visto a Carlos? 1. Hoy no lo he visto. 2. Hoy no lo vi. 3. Hoy no lo veo.</p>
--

Shrnutí kapitoly

- Bohatost španělského systému gramatiky umožňuje snazší variabilitu řešení jazykových situací.
- Řešení záleží na kontextu. Ten je třeba k jednotlivým výpovědím vždy dodávat.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Ve kterých jevech se mnohost řešení nejčastěji objevuje?
2. Může se mnohost řešení uplatňovat vždy?

Úkoly k textu

1. Vyřešte, prosím, všechna cvičení, která jsou obsažena v textu lekce, a přineste si je s sebou na seminář.

7 Hodnocení písemných prací

V této kapitole se dozvíte:

- jak vytvářet a hodnotit písemné práce,
- jaké metody se uplatňují při hodnocení,
- co se smí a nesmí v písemných pracích objevovat,
- jaké typy testů se dají užívat.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- sestavit adekvátní písemnou práci pro danou jazykovou úroveň,
- opravit ji dle předem daných kritérií,
- hodnotit dle dvou typů hodnotících metod frekventovaných SERR.

Klíčová slova kapitoly: písemná práce, hodnocení, metody holistické, metody analytické.

Průvodce studiem

Vytvořit písemku není žádná legrace. To není jen nakopírovat cvičení z opakovací stránky učebnice. Musí to být komplexní didaktický materiál, kde se budou prolínat nejen nově probrané jevy, ale každý test by měl navazovat na učivo již známé z předešlých kapitol a měl by hodnotit co nejvíce jazykových dovedností.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Písemná práce, která je kontrolním nástrojem učitele, je také materiál vytvořený učitelem. Musí splňovat všechno to, co jsme výše uvedli. Navíc Vám poradíme ještě další „vychytávky“, kterými se vyvarujete zbytečných problémů:

- Nikdy nepoužívejte frazémy, neboť u nich gramatika „neexistuje“.
- Písemná práce je pro celé spektrum studentů, od nejhorších po výborné, proto musí práce obsahovat jednoduchá i složitá cvičení.

- Písemná práce je předem obodována – nikdy nestavte hodnotící stupnici dle výkonu „nejlepšího“ studenta. Můžete tím práci zbytečně degradovat či studenty poškozovat.
- U každé testové úlohy uveďte maximální počet bodů, které může student získat.
- Vytvářejte tzv. „záchranné“ otázky.
- Nezatěžujte studenta vypisováním hlavičky, v dnešní době techniky mu ji předepište Vy, on pouze doplní své jméno (číslo).
- Upravte zadání práce graficky tak, aby byla přehledná.
- Práce musí mít dostatek volného místa, aby v ní student mohl škrtat a měl možnost řešení vedle přepracovat.
- Práce musí mít místo pro korekturní značky učitele.
- Před písemnou prací vždy učivo opakujeme, shrnujeme, kontrolujeme.
- Netestujte množství jevů najednou, je třeba je testovat průběžně v parciálních testech. Po probrání celku můžeme provést tzv. kontrolní (např. čtvrtletní) práci, která bude testovat velký soubor probraných jevů za delší časový úsek.

Každý test diagnostikuje různé jevy: slovní zásobu, gramatiku, stylistiku atd.

Nejčastěji se užívají tyto typy testů:

- opakovací,
- průběžný,
- orientační,
- závěrečný.

7.1 Oprava písemné práce

Písemnou práci opravujeme dle předem stanovených kritérií. Student musí předem vědět, na co se budeme při opravě zaměřovat a co se bude testovat. Musí také vědět, jaká je stupnice a kolika bodů je třeba dosáhnout, aby byl patřičně ohodnocen dle klasifikační stupnice.

Jedná-li se o tzv. gramatickou písemnou práci, pak je třeba vybírat správný druh cvičení. Pro úroveň A1, A2 je nejlépe volit z tzv. doplňovacích cvičení, která studenta vedou, a on se tak může soustředit na jeden daný jev. Pro

úroveň B1 již můžeme zvolit komplexní cvičení, která pracují se syntaxí, můžeme již zařadit i kontrolu písemného projevu (jejich hodnocení viz níže). Na úrovních B2, C1, C2 zařazujeme spíše komplexní testovací úlohy, které se zaměřují na gramatiku, slovní zásobu, syntaktické struktury a adekvátnost při tvorbě textu. Navíc na úrovni C2 již hodnotíme i myšlenkový obsah textu.

Další způsoby, jak provést opravu:

- opravujte chyby na tabuli,
- opravujte ale pouze to, co žák již může znát,
- opravujte přede všemi, žáci se učí i chybami druhých,
- dávejte studentovi rady a doporučení: zopakuj si otázku, procvič si shodu podstatného jména a přídavného jména, nepiš čárky jako v češtině,
- odkazujte na materiály, kde lze vyhledat řešení (gramatiky, sešit, učebnice, slovníky, gramatické mapy).

7.2 Metody oprav

Při kontrolní písemné práci můžeme testovat i písemný projev. Student sám má vytvořit text na základě zadání: např. Napiš inzerát, Napiš pohlednici, Napiš dopis, Napiš e-mail, Popiš svého spolužáka, Vytvoř telefonní dialog atd.

U takových textů dochází na všech úrovních ke kombinaci obrovského množství jevů, které znesnadňují práci jak studentovi, tak i učiteli při opravě. Obecně existují dvě možnosti, kterých lze využít při opravách:

- **metody holistické,**
- **metody analytické.**

1. Metod holistických užíváme na nejnižších úrovních (A1, popř. A2). Není v silách učitele opravovat celý text z hlediska gramatické správnosti či lexikální adekvátnosti. Co je v těchto případech důležité, je splnění úkolu z hlediska komunikativnosti. To znamená, že pokud student předal informace a bylo mu rozumět (a do jaké míry), pak ho ohodnotíme v rozmezí známek výborně až dostatečně. Je možno také využívat pouze bodového hodnocení nebo v prvním roce studia cizího jazyka i slovního hodnocení. Při holistických

metodách volíme malý rozptyl bodování; při širokém rozptylu bodů bychom nebyli schopni práce srovnávat.

2. Metody analytické se užívají na vyšších úrovních a v textu je třeba sledovat:

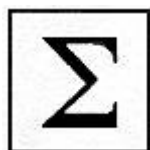
- adekvátnost (např. datum a oslovení v dopise),
- strukturu,
- gramatiku,
- slovní zásobu.

Pro každou sledovanou oblast si zvolte stejné rozpětí, např. 4 body. Celkově může student tedy dosáhnout 16 bodů. Pokud však dosáhne v jedné sledované oblasti tak špatného výsledku, že nedosáhne ani jediného bodu (ačkoliv v jiných oblastech je výborný), pak již neopravujte a práci zhodnoťte jako nedostatečnou. Možná Vám to bude připadat velmi přísné, ale pokud je jedna z oblastí opravdu natolik špatná, že jí nelze udělit ani jeden bod, pak je přeci text nesrozumitelný. A pokud je text nesrozumitelný, pak má nulovou funkci, a tím je hodnocen nedostatečně. Pokud si na to studenti zvyknou, budou se na práci s textem daleko více soustředit a uvidíte, že nakonec jsou schopni pohlídat si všechny čtyři hodnocené roviny. Však také všechny mezinárodní jazykové zkoušky hodnotí takovým způsobem a jsou také preferovány Společným evropským rámcem.

Část pro zájemce

Najdete-li doma nějakou starou písemku ze střední školy, podívejte se na to, jak je opravena. Můžete to konzultovat s naším výkladem o metodách oprav. Přineste práci na seminář a společně to můžeme prodiskutovat. Také si prostudujte problematiku oprav v mezinárodních zkouškách D.E.L.E. Doporučuji vypracovat některý z písemně zadaných úkolů (www.cervantes.es).

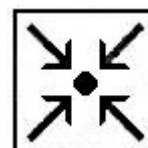
Shrnutí kapitoly

- Příprava učebních materiálů je zdlouhavý proces, který trvá několik let a prakticky není nikdy ukončen.

- Výběr jazykového materiálu je zodpovědná práce, kterou ovlivňujeme komunikativní kompetenci studentů a nejen ji.
- Jazykový materiál musí usnadňovat cestu k jazykové kompetenci na základě přirozenosti a synchronie.
- Písemná práce musí mít určité vlastnosti: jednoznačnost, přehlednost, adekvátnost.
- Při opravách písemných prací uplatňujeme dva možné přístupy: holistický a analytický.

Příklad:

Jako příklad si vezměte dva následující kontrolní úkoly. Vypracujte jejich zadání a pak to konzultujte se skripty Didaktika španělštiny II, kde jsou uvedeny jako příklad v textu. Uvidíme, zda bude Vaše hodnocení souhlasit s naším.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Kolika body byste ohodnotili následující text dle výše uvedených kritérií?
Úroveň B2

Mi querida amiga:
Con gran alegría he resivido una buena carta que me informa sobre tu boda. Me he sorprendido mucho. ¿Quién es el hombre con que te casas? ¿Lo conozco? También muchas gracias por invitarme a tu boda. Será un día estupendo. Tú debes de ser más guapa con el vestido . Tengo ganas de asistirlo y verte. Pero ahora estoy con mucho trabajo y no sé si poderé venir a tu boda. Todavía te llamaré.
De todos modos voy a enviarte un regalo de boda. Que tienes buena salud y saluda a tu novio de mi parte. ¿Puedes mandar la foto de boda?
Hasta luego, Martina.

2. Kolika body, od jednoho do čtyř, byste ohodnotili následující text:
Úroveň A1

Querida Anna, te decho este nota por desirte que me llaman volver. Madre está enferma y tengo que ir to casa. Cuando llego a casa te mandaro la lista de Praga que es muy bien.
Hola, Petra.

Citovaná a doporučená literatura

FIALOVÁ, I. & SLOWIK, M. Didaktika španělštiny II. Ostrava: FF OU, 2006.

www.cervantes.es.

8 Školní vzdělávací program

V této kapitole se dozvíte:

- jak se tvoří školní vzdělávací program,
- co musí obsahovat.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- zhruba charakterizovat to, co musí obsahovat školní vzdělávací program,
- vytvořit jeho základní strukturu,
- vyznat se v základních mezipředmětových vztazích, které španělština nabízí,
- rozdělovat jazykové úrovně a dovednosti a jejich témata do jednotlivých ročníků.

Klíčová slova kapitoly: školní vzdělávací program.

Průvodce studiem

Školní vzdělávací program je dokument, který je závazný pro školu, která si jej sama vytvořila na základě svých tradic a ověřených vyučovacích postupů, časového plánu, témat a metod. Je to dokument, který vytváří celá škola jako celek a jednou z jeho částí je i výchovně-vzdělávací předmět španělský jazyk.

Školní vzdělávací program, když Vy dorazíte do škol, již bude vytvořen. Je možno ovšem do něj zasahovat a Vy máte za povinnost se s ním na začátku Vaší práce důkladně seznámit, abyste jej dokázali převést z teoretické báze v podobě dokumentu do praxe – do podoby učení a hlavně výsledků u studentů.

Použijeme tady ukázky z dokumentace Gymnázia Karviná, p. o., které je naší partnerskou školou, co se týče španělštiny a průběžných i souvislých praxí.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Školní vzdělávací program má tuto strukturu:

I. Časové, obsahové a organizační vymezení předmětu:

- charakteristika předmětu,

- časové vymezení, ročník, počet hodin,
- učební texty,
- úrovně dle SERR a jednotlivých stupňů,
- průřezová témata,
- uplatňované strategie:
 - kompetence k učení,
 - kompetence k řešení problémů,
 - kompetence komunikativní,
 - kompetence sociální a personální,
 - kompetence k podnikavosti.

II. Témata:

- učivo,
- očekávané výstupy,
- mezipředmětové vztahy.

Při tvorbě Školního vzdělávacího programu se řídíme především typem jazykové příručky, která je základem úspěšnosti celého učebního procesu. Kvalitní učební text s dodatkovými didaktickými pomůckami (slovníky, audio a videonahrávky, cvičné sešity, nástěnné mapy ad.) jsou základem pro tvorbu ŠVP. Mnohé již za nás udělají samotní autoři učebnice, když ji rozfázují do jednotlivých jazykových úrovní dle SERR.

Rozdělenou učebnici prostudujeme z hlediska tematického a jednotlivá témata rozdělíme do tabulek k jednotlivým úrovním. Tyto úrovně rozdělíme do studijního plánu tak, aby maturant ve čtvrtém ročníku střední školy absolvoval min. posledních pět měsíců úrovně B2. To znamená, že úrovně A1, A2 a B1 by již měly být probrány na konci třetího roku studia.

K jednotlivým tématům se hodí mezipředmětové vztahy. Ty konzultujeme s ostatními vyučujícími a snažíme se časový harmonogram přizpůsobovat tak, aby se jednotlivé korelace k sobě přibližovaly. I když to není jednoduché, lze někdy nalézt velmi významné vztahy, které spolu souvisejí jednak časově a jednak tematicky. Při výuce cizího jazyka dbáme především na korelaci s českým jazykem a literaturou a s dalším cizím jazykem. Tam je propustnost prakticky v každém tématu.

Časovou dotaci na jeden týden určuje ředitel školy po předchozí konzultaci s učiteli a předsedou předmětové komise. Dotace na cizí jazyk je min. 2 hodiny týdně.

Zpracujte do ŠVP také předmět Konverzace ve španělském jazyce, který je důležitou součástí maturitní zkoušky, tak, jak je prozatím koncipován MŠMT.

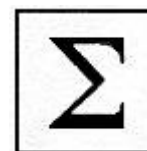
Dbejte na to, aby se v ŠVP projevil všechny čtyři komunikační dovednosti a aby se tam objevily i způsoby hodnocení žáka jak při ústním projevu, tak i v projevu písemném. Zavěste do dokumentace také způsoby průběžného hodnocení, počet známek, počet písemných prací za pololetí.

Součástí ŠVP by mělo být také přesné vymezení kapitol či lekcí z povinné učebnice pro případ dlouhodobé nemoci žáka.

Praktická ukázka:

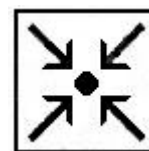
Shrnutí kapitoly

- Školní vzdělávací program je komplexní dokument, kterým se řídí výchovně-vzdělávací proces ve škole.
- Jedním z jeho součástí je i charakteristika předmětu španělský jazyk.
- Základem pro tvorbu ŠVP je kvalitní učební text, který je pro studenty i učitele závazný. Hledání takového textu je podmíněno doložkou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.
- Na základě rozdělení do referenčních úrovní se dá vypracovat přehledný program s tématy, mezipředmětovými vztahy, časovými dotacemi a kompetencemi.

Příklad a úkol:

Podívejte se na stránku http://gym-karvina.cz/dokumenty_skoly.html, a tam si otevřete ŠVP a nalistujte výchovně-vzdělávací předmět španělský jazyk. Podívejte se na něj a zjistěte, jaké mezipředmětové vztahy se nejčastěji uplatňují, kdy je přesah z cizího jazyka do exaktních věd a kdy do výchov. Také se zaměřte na to, jak jsou vyznačeny další didaktické pomůcky, a vyjádřete se k časové dotaci hodin španělštiny ve všech čtyřech ročnících.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Jaké dvě základní složky obsahuje ŠVP?
2. Co jsou to mezipředmětové vztahy?
3. Se kterými disciplínami se většinou pojí tyto přesahy?
4. Z čeho primárně vychází ŠVP?

Citovaná a doporučená literatura

www.gym-karvina.cz.